

Posudek vedoucího diplomové práce

Tomáš SCHEJBAL: Myslet dělnictvo – komparace a dekonstrukce kategorie dělnické třídy v sociální historiografii, FF UK 2020, 82 stran

Autor si jako cíl své práce předsevzal provedení dekonstrukce a srovnání pohledů sociální historiografie na dělnickou třídu v souvislosti s ideologickou podmíněností takových pohledů. Záměr je to velmi ambiciózní, byť se ho autorovi nepodařilo zcela uspokojujivě naplnit. V úvodu bych místo politických aktualizací ocenil, kdyby měl obvyklé náležitosti úvodu k odborné práci. Bylo by vhodné tedy cíle doplnit o hypotézy a výzkumné otázky, představit stručně strukturu práce, kriticky rozebrat existující odbornou literaturu a lépe rozpracovat, v čem plánovaná analýza má obohatit stávající poznání problematiky. Kdyby si takto v úvodu stanovil výzkumné otázky a lépe vyznačil pole svého výzkumu, nemusel by později tak sklouzávat k popisnosti a práce by se mu nerozbíhala do spousty směrů.

První kapitola se ve spíše esejistické formě věnuje problematice dějepisce a jeho nárokům na vědeckost. Působí spíše jako autorova intelektuální exhibice. Měl by pečlivě nejprve na začátku kapitoly definovat, o co mu jde a v čem má být kapitola přínosná pro naplnění cílů jeho práce. To však není nijak zřejmé, a tak se mu text rozbíhá do mnoha směrů úvah, navozuje množství otázek, z nichž mnohé zůstanou bez odpovědi a hlavně se meritorního tématu týkají mnohdy jen velmi volně. Nicméně nutno ocenit, že autorova teoretická výbava je v kontextu obvyklé znalostní úrovně magisterských studentů sociálních dějin vysoce nadprůměrná.

Ve druhé kapitole se autor opírá především o Sabrowovu konceptualizaci diskurzu panství a jeho periodizace v podmínkách východoněmeckého státního socialismu. Toto východisko považuji za velmi užitečné a s drobnými obměnami aplikovatelné i v československých podmínkách. Poté přejde k rozboru Kuczynského mnohasvazkového díla o dělnictvu, které uzavře stručným uvedením ještě jeho pozdějšího díla z přelomu sedmdesátých a osmdesátých let. Tento rozbor nepovažuji za příliš šťastný. Ve skutečnosti totiž autor jen zmíní několik témat, která se mu jeví jako zajímavá, a nepřekročí popisnou rovinu převyprávění. Ambiciózně pak Kuczynského pozdní přístup prohlásí za durkheimovský strukturalismus, což je sice zajímavá myšlenka, avšak bez jakékoli opory v argumentaci, kterou autor na stránkách své diplomové práce poskytne. Stejným způsobem pak zachází i s Hartmutem Zwahrem a jeho dílem o proletariátu z roku 1974. Je sice fajn, jak si jejich díla tematicky rozdělí podle odvětví historické vědy (HSD, politické dějiny, gender history), avšak všude deskripce nahrazuje analýzu. Svěbytnou interpretaci autor nabízí až v závěru příslušné kapitoly. Po přečtení první kapitoly poněkud vzbuzuje mé pochybnosti jeho rozdělení argumentů na ideologické a vědecké. Není to v rozporu s tím, co psal předtím? Navíc jeho vztažení Kuczynského k vlivu mladší německé historické školy postrádá přesvědčivost, když neuvede jakýkoli odkaz, na němž by předložené názory bylo možné doložit.

Třetí kapitola se věnuje československé historiografii, resp. české. Obecně bych autorovi v celé práci vytkl, že cituje jen velmi nedbale. Dost se polepšil v tomto směru v porovnání s původními verzemi rukopisu. Nicméně tento nedostatek zůstává a zrovna v této kapitole vychází velmi viditelně na povrch. Hlavní oporu v této kapitole představuje Sommerova koncepce stranické historiografie a její periodizace. Jestliže u východoněmeckých historiků to tolik nevadilo, že autor nevysvětluje, proč zvolil právě ony autory a díla (šlo o skutečně výjimečné kusy, charakterizující dobovou historiografii),

v československé historiografii toto vadí více. Bez vysvětlení totiž výběr působí naprosto arbitrárně. Opět se autor začne držet popisného způsobu výkladu, navíc rozebírá řadu témat (řekl bych dokonce, že většinu), které se samotného tématu ani zvlášť netýkají. Také interpretativní závěr kapitoly svědčí o tom, že komparace a dekonstrukce kategorie dělnické třídy autora ani zvlášť nezajímá.

Čtvrtá kapitola, nazvaná Post-konsenzuální situace, se věnuje období pozdního socialismu a situaci po jeho rozkladu. Ani zde se nedobereme vysvětlení širšího kontextu, který by ospravedlnil autorův výběr rozebíraných děl. Prominentní místo je věnováno Alfu Lüdtkemu. Následující pátá kapitola je pak (obdobně jako výše) českým pandánem k této, věnované německému dějepisce. I tato kapitola vyznívá spíše tak, že se autor zabývá knihami o dělnictvu, zatímco samotnému cíli své práce se věnuje jen omezeně, ba téměř nahodile.

Závěr práce je naprosto nezvládnutý. Místo, aby autor vyhodnotil výsledky svého výzkumu, na komparaci a dekonstrukci pojmu dělnická třída vůbec nepřijde řada a zajímá jej konec českého antikomunismu v dějepisce.

Schejbalova práce má nepochybně své kvality a její autor originální intelektuální potenciál. Odevzdaný text je však nezralý a nedodělaný. Ani jsem jako vedoucí práce nemohl přečíst finální verzi, protože autorovi už nezbýval čas na zapracování mých komentářů. Kdyby si byl býval lépe zorganizoval čas a nedokončoval diplomovou práci úplně na poslední chvíli, mohl být výsledek o mnoho slibnější. Takto mohu konstatovat, že splňuje základní požadavky, jaké jsou kladeny na tento typ absolventských textů. Komisi doporučuji v závislosti na výkonu autora u obhajoby hodnotit ji známkou velmi dobře a nebo dobře.

V Praze, dne 11. 6. 2020

Jakub Rákosník